

F. V. köpönyege

2013 február 14. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Most, hogy ? is meghalt, azon gondolkodom, hogy élnek-e még a Kádár-kor kulturális politikájának irányítói (vagy prominens képvisel?i) közül. Egy-kett? talán még igen, onnan a valahai Blaha Lujza téri Sajtóház második emelete tájáról, a Népszabadság és a Kritika szobáiból, a Pártközpontról nem is beszélve.

A vezérek már régen elt?ntek, a legf?bbek éppen hogy csak nem érték meg a rendszerváltozást. Barátaimmal olykor el-elmerengünk azon, hogy milyen pártot (vagy országot…) választott volna magának, vagy milyen modorban is politizálna ma egy Király István, egy Pándi Pál, egy Tóth Dezs?, egy Köpeczi Béla, egy Nagy Péter, vagy – lentebbr?l – mondjuk egy Fekete Sándor. Hogy kacskaringós pályaívük hajdanai kanyarjai közül – szerzetesi reverenda… náci ösztöndíj… cionista szervezkedés… politikai motivációjú és felhatalmazású b?nöz?i karrier… ötvenhatosság… stb. – vajh' melyiket vélhették volna id?szer?en „kiegyenesíthetni" ezekben az – életm?vük lényegét ugyancsak felülíró – új évtizedekben.

Válaszunk nincs, az új id?k – persze – már megadták a feleletet: senki nem emlegeti ?ket, senki a szakmájukban, de még a politikatörténet nosztalgiára hajlamos m?vel?i közül sem.

Most, hogy Faragó Vilmos meghalt, egy-két régebbi csicskásán kívül nem akadtak olyanok, akik méltányló szavakat motyogtak volna utána. Pedig, pedig. Úgy látom, hogy ? nem tett engedményeket. Az maradt, aki volt. Aki volt „annak idején" – nem vezérként, hanem afféle igazi szürke eminenciásként. Aki „jó helyen" volt a neki oly jó id?ben. Az örök helyettes. Az volt ? az Élet és Irodalomban, ami Rényi Péter a Népszabadságnál.
A „helyettes", aki f?nök soha nem lehetett, mégis övé volt a hatalom. Majdnem harminc évig dolgozott a lapjánál, a „konszolidáció" legkezdetét?l a rendszerváltozás els? pillanatáig.

Faragónak sem státusa, sem szerepe nem hasonlítható az emlegetettekéhez, nem volt irodalmár és nem volt tanult ember, életm?ve nulla: csak egy – állampárti – újságíró, és éppen ezért volt tevékenysége olyan bizarr jellemz?je a kádári kulturális konszolidációnak. Különösebb szakmai erényeket és elemi olvasói érdekl?dést sem mutató zsurnalisztaként volt a dolga min?síteni olyan évtizedek magyar irodalmát, amikor ez az irodalom hallatlanul széles frontvonalon és hallatlan stiláris sokszín?séggel vívta a maga esztétikai és nemzetvéd? harcát a hatalom ellen. Amikor a Népszabadság kulturális rovatának és a Kritikának éppen elég dolgot adott az, hogy valamiféle „szakszer?ség" retorikája mögül jelezze a hatalom olykor bizony szánalmasnak tetsz? „óvásait" és „elvárásait". Faragó Vilmos mint Illyés Gyula és Németh László „vitapartnere"… Ez is a Kádár-kor.

Aki véletlenül kezébe veszi Faragó irodalmi kritikáinak gy?jteményét, amely Perben, harag nélkül címen jelent meg

(aligha van él? ember, aki tudná, hogy melyik ósztalinista szerz?nk melyik könyvére utalva ezzel) és mi egyebet sem tud a szerz?r?l, az néhány lap után abbahagyja az olvasást. Érdektelen mondatok, érdektelen szerz?kr?l. Vagy kétszázötven–háromszáz könyvr?l beszél a kötet, hétr?l-hétre szemlézve azt, amit a szigorúan ellen?rzött kiadáspolitika jóváhagyott, és ennek az irdatlan könyvtömegnek a szerz?i közül a mai szakmabéli is jó, ha egytizednyire emlékszik. Azokról sincsenek Faragónak különösebb észleletei. (Legfeljebb olyan baromságok, mint amit például egy Mészöly-m? kapcsán talál papírra vetni: „ilyen utánérzéses és sematikus regényt… az ötvenes évek elején lehetett olvasni nálunk…") Valahogy a lényeg maradt ki. Vagy mégsem?

Érdektelen szövegek, heti rutin termékek egy olykor-olykor még pozitív közleményeket is megkockáztató irodalmi lapban, ez áll egyfel?l (meg persze a szerkeszt?i „háttértevékenység"…) – másrészt meg valami elemi utálat, amivel az irodalmi élet „nyugtázta" Faragó jelenlétét. Szinte azt mondanám, „pártállástól függetlenül". Soha sehol nem emlékszem, hogy irodalmi társaságban, legyen az bármilyen „vegyes", megjelent volna, ki nem állhatták az írók, és alighanem gazdái sem kedvelték. Meg is váltak t?le az els? adandó alkalommal. Megváltak t?le magától, de úgy, hogy maradni tudott mondataival, s fog maradni halála után is.

Az nem több tünetnél, hogy élete kései szakaszában miket írt a rendszerváltozásról, miután „önjelölt figurák összeültek egy kerekasztal körül", hogy „egy múzeumigazgatóról kitalálták, legyen ? a miniszterelnök" – Istenem, Antall József és Faragó…

Ami Faragó „halhatatlanságának" záloga, az nem más, mint zsigeri nemzetellenessége. És erre – úgy látszik – mindig van piaca a balliberális oldalnak. A balnak is, meg a liberálisnak is. Majdnem ötven éve írta le, amit oly sokszor hallunk innen és onnan, Brüsszelt?l a Jókai utcáig, és a Mérleg utca szétszórt hadaitól: „Büszkének lenni magyarságunkra, korántsem egyértelm?en pozitív érzés. Magában hordozza az elkülönülés, a magyar specifikumok aktualizálásának, a más népek iránti ellenszenv veszélyeit." Mi minden s?r?södik néhány ilyen, odavetett pár szóban az egyik érdektelen könyvszemléjében: „nagyobb egészségére vált a cseh népnek", hogy Svejkkel „tudta le" az els? világháborút, míg a „mi népünknek Gyóni Géza verseit szavalták a fülébe…" Jól jön ez ma is, csak éppen Faragó nem kell hozza.

Egyszer valamikor a kilencvenes években azt találtam írni egy cikkét olvasván, hogy Faragó „a nemzet rágalmazója". Felhívott és „elégtételt" követelt. Mert ha nem… Máig sem tudom, mivel fenyegetett meg. Igaz, már akkor sem érdekelt.

Említett cikke alighanem a Magyar Hírlapban jelent meg. Ennek ellenére, azt azért nem mondanám, hogy „kollégától búcsúzunk".

Alexa Károly - magyarhirlap.hu

Ajánló